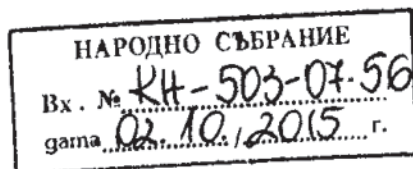

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№ 0101-191
01.10..... 2015 г.

ДО

Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ПРИ 43-ОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

на Ваш № КН-553-09-86/17.09.2015 г.

и Ваш № КН-553-09-88/18.09.2015 г.

СТАНОВИЩЕ

Относно: *внесени в 43-ото Народно събрание проекти на закони за изменение и допълнение на Закона за висшето образование*

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАМЯНОВА,

Министерството на образованието и науката подкрепя по принцип предложенията от законопроектите за изменение и допълнение на Закона за висшето образование (ЗВО) на народните представители Борислав Борисов, Борислав Великов и Милен Михов. Считаме, че предложенията са в съответствие с динамично развиващите се обществено-икономически отношения и процесите в системата на висшето образование. В определена степен те кореспондират с основните положения в Стратегията за развитие на висшето образование за периода 2014 – 2020 г. Някои от текстовете се нуждаят от допълнително обсъждане и съгласуване с други институции – Министерството на финансите, Министерството на здравеопазването, Министерството на външните работи, Националната агенция за оценяване и акредитация и др., както и с представители на академичната

общност. Необходимо е също така да се уточни използваната терминология (например изразът „изследователска дейност” се различава от утвърдения в други нормативни актове и придобилия гражданственост израз „научноизследователска дейност”).

По отношение представения от народния представител Румен Гечев законопроект Министерството на образованието и науката изразява изрично несъгласие с направените предложения в § 6 и § 7, като има бележки и по останалите текстове.

I. Към Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за висшето образование с вносител народният представител Борислав Борисов, внесен в НС на 15.09.2015 година:

Към § 1, респ. § 12 относно чл. 6, ал. 2 от ЗВО респ. чл. 90, ал. 3, т. 4, буква “а”:

Предложено е висшите училища да извършват “производствена и търговска дейности, свързани със стопанската реализация на създадените от него научноизследователски продукти”.

В мотивите не е аргументирана необходимостта от това нормативно положение. Целесъобразно е висшите училища да имат право на стопанска дейност в областта на тяхната основна образователна и научноизследователска дейност, но при спазване на регламентите и изискванията за държавни помощи. В този смисъл предложението е недостатъчно добре развито и обосновано. Държавните висши училища работят с публични ресурси, при които водещи са принципите за предпазливост и благоразумие при разходването и управлението им, а търговската дейност е рискова дейност. Липсва яснота относно защитните механизми за кредиторите срещу евентуалното недобросъвестно поведение на висшето училище.

Видно от разпоредбите на чл. 6, ал. 1 от Закона, основните дейности на висшите училища са учебната и научноизследователската. Извършването на обучение, повишаването на квалификацията и въобще образователната и научната дейност не попадат в кръга на сделките, посочени в чл. 1, ал. 1 от Търговския закон и са дейности, които се определят като нестопански. Наред с основната си дейност висшите училища осъществяват и стопанска дейност, която е пряко свързана с основната им дейност. Изхождайки от разбирането, че висшите училища са юридически лица с особен статут – нетърговци, осъществяващи нестопанска дейност, законодателят е предвидил и в действащата законова уредба възможността за извършването търговски сделки, но те трябва да са извършени по занятие. Възможността за участие на публични субекти в търговски дружества не е непозната, но при създаден специален режим и контрол. В случая такива механизми липсват.

Считаме, че така направеното предложение се нуждае от детайлно и сериозно прецизиране.

Към § 3: Необходимо е да се изясни бъдещият статут на останалите непреобразувани три частни самостоятелни колежа, мотивите към това изменение са неясни;

Към § 4: Правото на откриване на структури на български висши училища в чужбина в съответствие с чуждото законодателство е регламентирано в § 4, ал. 3 от Допълнителните разпоредби на действащия Закон за висшето образование. Условието, при които се предоставя франчайз, са принципни за този вид услуга. Важни за образователния франчайз са мониторингът и контролът от страна на самото висше училище, предоставило програмите си, и от страна на Националната агенция за оценяване и акредитация, акредитирала тези програми;

Към § 5: Министерството е изразило принципно съгласие по този текст в становището си във връзка със законопроекта на народния представител Петър Славов;

Към § 6: Не е ясно какво означава изразът „при необходимост“, както и какви звена освен определените в чл. 25 от Закона се имат предвид. Не е ясна и целта на създаването им под друго название. Необходимо е и да се определи органът, който ще има правомощие да ги открива и при какви условия;

Към § 7: И според действащото законодателство лицата с образователна и научна степен „доктор“ са членове на академичния състав и могат да четат до 30 на сто от лекционните курсове. Това предложение обезсмисля предложението по § 11;

Към § 8: Институтите в структурата на висшите училища са дефинирани в чл. 26б от ЗВО като звена за извършване на дългосрочна научноизследователска дейност, в тях не се провежда обучение на студенти. Няма пречка и при сега действащия Закон назначените в института хабилитирани лица на академични длъжности да преподават в основните звена;

Към § 9: Използваният израз „учебно-научно направление“ към момента не е регламентиран в действащата нормативна уредба и не е ясно съотнасянето му към определените в ПМС № 125 от 24.06.2002 г. области на висшето образование и професионалните направления;

Към § 10: Текстът е в противоречие с предложението по § 5. Освен това лицата, избирани на ръководни длъжности по чл. 31, ал. 1, са хабилитирани лица, които съгласно разпоредбата на чл. 54, ал. 1 заемат тези длъжности с трудов договор за неопределено време. Необходимо е да се уточни на кои разпоредби от Кодекса на труда съответства предложението за назначаване на „договор за управление на“, както и дали лицето, назначено на „договор за управление на“, ще има правото да продължи да преподава във

висшето училище и да участва като хабилитирано лице при акредитацията на висшето училище;

Към § 11: Текстът е включен в законопроекта за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, внесен по предложение на Министерството на образованието и науката и одобрен от МС с Решение № 393 от 29.05.2015 г.;

Към § 12: Не би следвало в приходната част на бюджета на висшето училище да не постъпват средства от спортна дейност. Тя е присъща на висшите училища и основна за Националната спортна академия;

Към § 13: Не е необходимо изменението, тъй като разпоредбите в Кодекса на труда са задължителни и според действащото законодателство;

Към § 14: Текстът е в противоречие с предвиденото в Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, предложен от Министерството на образованието и науката.

II. Към Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за висшето образование с вносител народните представители Борислав Великов и Милен Михов, внесен в НС на 15.09.2015 година:

По § 1, § 2 и § 3:

1. Следва да се уточни каква структура е териториалното поделение на факултет предвид разпоредбата на чл. 26в от Закона за висшето образование, която дефинира филиала като териториално изнесена структура на висше училище;
2. Да се уточнят процедурите за акредитиране на изнесените в чужбина звена, следакредитационен мониторинг и контрол на качеството на изнесеното обучение;
3. Съществен въпрос е определянето на органа, с чийто акт се открива такова звено в чужбина, както и процедурите за осигуряване съгласието на чуждестранните власти за откриване на звеното в съответствие със законодателството на държавата, на чиято територия се открива;
4. Необходимо е да се проучи мнението на Министерството на здравеопазването, ако в тези звена в чужбина ще се провежда част от обучението за придобиване на висше образование по регулирана специалност от областта на здравеопазването.

III. Към Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за висшето образование с вносител народният представители Румен Гечев и група народни представители, внесен в НС на 16.09.2015 г.

Към § 1:

- Предложеният текст в ал. 2 относно откриването и регулирането на дейността на института да се урежда чрез правилника на висшето училище е в противоречие с

разпоредбите на чл. 9, ал. 3, т. 3 и чл. 26б, ал. 2 от действащия ЗВО и би следвало да се прецизира.

- Предложеният текст в ал. 3 е в противоречие с една от основните идеи, залегнали в Стратегията за развитие на висшето образование 2014 – 2020 г., а именно осигуряването на тясна връзка между отделните страни в триъгълника на знанието – „образование – научни изследвания – иновации“, както и с една от основните функции на висшите училища.
- Предложеният текст на ал. 5 е необосновано рестриктивен спрямо субекти, с които могат да се сдружават институтите.
- Националната агенция за оценяване и акредитация няма необходимите компетентности за оценяване на предложените в ал. 6 ефективност и резултати.

Към § 2:

Предвид академичната автономия не е необходимо да се уточнява къде ще се провежда обучение за повишаване на квалификацията.

Към § 3:

Изразяваме принципно несъгласие с предложените нови разпоредби. Част от направените предложения и към момента са факт (напр. клъстерите), а друга част не са свързани с компетентности на органите, на които се възлагат правомощия да ги осъществяват (НС и НАОА). Предложенията са свързани и с промени в системата за управление на висшите училища, които не са засегнати в предложения законопроект.

Към § 4:

Предложената норма съществува и към момента в Закона за висшето образование. Би следвало да се осигури обвързаност на нормата с приемания в момента проект на Закон за предучилищното и училищното образование.

Към § 6 и § 7:

Изразяваме категоричното си несъгласие с направеното предложение заплатите на работещите във висшите училища да бъдат регулирани със закон, тъй като считаме, че:

Първо, по този начин се нарушава академичната автономия на висшите училища, уредена в глава 4 на Закона за висше образование.

На второ място, създаването на нова т. 3 към чл. 91, ал. 1 от Закона „базови заплати за работещите на академична длъжност само по един трудов договор“ ще доведе до дублиране на средства по тази дейност, тъй като в средствата за издръжка на обучението по чл. 91, ал. 1, т. 1 от ЗВО се съдържат и средства за заплати на работещите на академична длъжност, тоест тези средства в момента са инкорпорирани.

И трето, но не последно по важност - създаването на допълнителна разпоредба, която има за цел да регулира процеса на възнаграждение за трудова дейност би променило

изцяло механизма на финансиране на държавните висши училища, като би ни върнало във времето на етапа, когато средствата са се планирали не по утвърдени нормативи, а на исторически принцип.

Относно отмяната на ал. 5, т. 2 от чл. 91 на Закона, съгласно която средствата за издръжка на обучението не се предоставят на студенти и докторанти, които се обучават за придобиване на същата или по-ниска образователно-квалификационна степен, считаме, че това ще доведе до възможността, а оттам и задължението на държавата да финансира обучението на студенти и докторанти за неограничен времеви период, което е нецелесъобразно и неефективно от гледна точка на предоставянето и разходването на публични средства.

По отношение предложението за изменение на чл. 91, ал. 7 „след думата „обучението“ да се добави изразът „и се превеждат изцяло да висшето училище“ възникват спорни моменти, които налагат допълнителен дебат, тъй като превеждането на тези средства за присъщата на висшето училище научна или художествено-творческа дейност следва да се разпределят в зависимост от определени критерии, покрити от висшето училище, и в този смисъл това не е в посока на извършваните реформи във висшето образование.

Част от разпоредбите би следвало да се приведат в съответствие с разпоредбите на Закона за насърчаване на научните изследвания.

Към § 8:

С промяната на израза „две трети“ с „една трета“ в чл. 95, ал. 3 ще се намалят в значителен размер средствата от собствените приходи на висшите училища. Тази мярка ще се отрази крайно негативно на финансирането на университетите, ще доведе до дисбаланс в бюджетите на държавните висши училища и ще има отрицателен ефект върху качеството на висшето образование. Ще се създаде недостиг на средства, който няма как да бъде компенсиран, освен от държавата чрез значително увеличение на предоставяните трансфери към университетите. Следва да се има предвид, че представеният мотив за осигуряване на по-голяма достъпност до услугата чрез по-ниски такси е нерелевантен, тъй като въпросът е разрешен чрез въведената система за кредитиране на студенти и докторанти.

Предложението за създаване на нова ал. 13 към чл. 95 „от такси по ал. 12 се освобождават докторанти, които поради здравословни или социални причини не са приключили обучението си“ се нуждае от прецизиране и внасяне на критерии, тъй като понятията „здравословни“ и „социални“ причини са с твърде широк диапазон.

Предвид академичната автономия, на висшите училища трябва да се осигурят възможности за по-голяма гъвкавост при определяне на таксите, както и различни форми за студентско подпомагане (вкл. и освобождаване от такси на определени категории студенти).

ПРОФ. ТОДОР ТАСЕВ

Министър на образованието и науката

